

Asia: VN/23400/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä työvoimapalveluiden uudelleen järjestämiseen liittyvien lakien, valmiuslain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

1. Järjestämisvastuun siirtoon liittyvät muutokset

a) Näkemyksenne asiakastietojen käsittelyä, käyttöoikeuksia, tiedonsaantioikeuksia sekä työvoimaviranomaisen hankkimia lisäosia koskevan sääntelyn täsmentämisestä

(Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta: 112 §, 114 §, 120 §, 120 a § ja 125 §,

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta: 14 §,

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 ja 13 §:n muuttamisesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta):

Palvelualojen työnantajat PALTA ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle työvoimapalvelujen uudelleen järjestämiseen liittyvien lakien, valmiuslain ja julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Palta on EK:n toiseksi suurin jäsenliitto ja edustamme yli 2 000 palvelualoilla toimivaa jäsenyritystämme. Työllisyyden tuleva kasvu nojaa vahvasti palvelualoihin – uudet yritykset ja työpaikat syntyvät yksityisiin palveluihin ja julkisten työvoimapalvelujen toimivuus on Suomelle välttämätöntä. Palta myös edustaa laajasti henkilöstöpalvelualaa (yksityisiä palveluntuottajia), jotka ovat merkittävässä roolissa osaajapulan ratkaisemisessa ja työllisyyden edistämässä.

Pidämme ehdotettuja lainsäädännön muutostoimia pääosin tarpeellisina ja kannatettavina. Kuitenkin KEHA-keskuksen toimivaltaa (130 a §) emme kannata normitasolla lisättävän siten, että KEHA-keskus voisi itsenäisesti päättää mahdollisiin lisäosiin liittyvien rajapintojen toteuttamisesta. Mahdollinen lisäys heikentäisi pahimmillaan hallitusohjelman tavoitteiden toteutumista, työllisyyspalvelujen siirtoa kuntiin sekä hidastaisi esimerkiksi Työmarkkinatorin kehitystyötä paremmin työelämän tarpeita vastaavaksi.

Työvoimaviranomaisten hankkimia lisäosia koskevan sääntelyn täsmentäminen tarpeellista, mutta ehdotus kehittämis- ja hallintokeskuksen itsenäisestä päätösvallasta huolestuttava.

Lausunnolla olevassa kokonaisuudessa siirtymäsäännöksiin ehdotetaan lisättävän mahdollisuus antaa kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevalle käyttöoikeus työvoimapalvelujen valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmään ennen järjestämisvastuun siirtämistä asiakaspalvelun sujuvuuden ja jatkuvuuden turvaamiseksi. Palta näkee lisäyksen tarpeellisenä, jotta 1.1.2025 työvoimapalvelut käynnistyvät ilman katkosta myös niissä kunnissa, jotka eivät ole olleet mukana työllisyyden kuntakokeiluissa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että asiakastietoja voitaisiin käsitellä nykyisten käyttötarkoitusten lisäksi kehittämis- ja hallintokeskukselle (KEHA-keskus) säädettyjen kansainvälisen rekrytoinnin palveluiden ja valtakunnallisen työvoimapalveluiden sekä työttömyysturvan neuvontatehtävän hoitamiseen. KEHA-keskuksella olisi myös oikeus saada tulotietojärjestelmästä tietoja valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden tuottamiseksi. Paltan näkemyksen mukaan ehdotettu muutos on kannatettava ja jopa välttämätön sujuvan asiakaspalvelun tuottamiseksi. Tulotietojärjestelmään liittymiseen liittyen kuitenkin muistutamme, että työvoimaviranomaiset tuskin tulevat saamaan tämänkään liitoksen myötä toiminnanohjauksen ja vaikuttavuuden arvioinnin tueksi riittävällä tarkkuudella olevia tietoja KEHA-keskuksen kautta. Tästä syystä tulorekisteriin linkitystä tulisi vielä arvioida työvoimaviranomaisten tietotarpeiden näkökulmasta tarkemmin.

Lausunnolla olevassa luonnoksessa lisäksi ehdotetaan, että työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen määrittelyä täsmennettäisiin toteamalla rajapintojen kehittäminen ja ylläpito tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaksi. Esityksessä ehdotetaan selkiytettävän työvoimaviranomaisten omiin lisäosiin liittyvää sääntelyä. Kehittämis- ja hallintokeskuksella olisi toimivalta laissa säädetyin perustein kieltää lisäosan liittäminen ja sulkea yhteys valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen. Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskuksella olisi toimivalta päättää työvoimaviranomaisten esittämän uuden rajapintavalmistelun käynnistämisestä. Kehittämis- ja hallintokeskuksen päätökseen saisi hakea oikaisua ja oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä saisi valittaa hallinto-oikeuteen.

Palta katsoo, että lisäosiin liittyvää sääntelyä on hyvä tarkentaa siten, että lisäosien liittäminen on mahdollista kieltää ja sulkea ehdotettujen kriteerien täytyessä. Myös lisäosiin liittyvät henkilötietojen täsmennykset on syytä tehdä ja käyttövelvoitteen kanssa päällekkäisten lisäosien liittämisestä järjestelmään on voitava tietyin kriteerein kieltäytyä. Lakiehdotuksen esitöissä ei ole kuitenkaan määritelty mitä näillä lisäosilla tarkoitetaan ja millaisia ovat lisäosat, jotka menisivät päällekkäin käyttövelvollisuuden piirissä olevan järjestelmän kanssa. Ongelmallista on myös se, että lisäosa voi olla KEHAn näkemyksen mukaan päällekkäinen, mutta työvoimapalvelun toteuttajan näkökulmasta esim. välttämätön tiedolla johtamisen tueksi.

Palta ehdottaa, että lisäosat määritellään tarkemmin ennen lakimuutosten vahvistamista. Lisäksi säädöksen (120 a §) tasolla ehdotettava KEHA-keskuksen mahdollisuus päättää itsenäisesti rajapinnan toteuttamisesta ja siihen tähtäävän määrittelyn käynnistämisestä on kyseenalainen ja pahimmillaan voi hidastaa toteutuessaan myös hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamista (esim. hallitusohjelmataavoite lisätä työvoimaviranomaisten ja palveluntuottajien edellytyksiä saada laajemmat mahdollisuudet hyödyntää tietoa vaikuttavuuden ja palvelunohjauksen tehostamiseksi sekä työttömyyskassojen mahdollisuudet tarjota työvoimapalveluita). Selvää on, että ehdotus vaikeuttaisi työvoimaviranomaisten yhteistyötä KEHA:n suuntaan.

Hallituksen esityksen nykytilan kuvauksessa (sivu 16) todetaan, että ”rajapintojen toteuttaminen on riippuvaista käytettävissä olevista resursseista ja eri kehittämistarpeiden priorisoinnista. Olisi perusteltua tehdä näkyväksi myös lainsäädännön tasolla, ettei kehittämis- ja hallintokeskus voi vastata kaikkiin tarpeisiin välittömästi”. Palta toteaa, että KEHA-keskuksen rajapintatarpeiden priorisointi ja toteuttaminen ovat normaalia palveluorganisaation toimintaa, jonka pitäisi pohjautua työllisyydenhoidon tuottavuuden parantamiseen ja työllisyyden lisääntymiseen. Priorisointi pitäisi tehdä avoimesti ja poikkihallinnollisesti. Niin ikään paras tuntemus lisäosan tarpeellisuudesta tai jopa välttämättömyydestä löytyy työvoimaviranomaisilta eikä KEHA:sta, joten päätös tulee ehdottomasti tapahtua yhteistyössä työvoimaviranomaisten kanssa. Pahimmillaan, jos priorisointia lähdetään tekemään hallinto-oikeuden valitusrumban kautta, niin prosessista tulee äärimmäisen kallis sekä valtiolle että kunnille.

On myös huomautettava, että KEHA:n määrärahat sekä resurssit tulee allokoida vuosittain siten, että ne mahdollistavat järjestelmän kehitystyön myös lisäosien osalta. Uutena toimijana työvoimapalvelujärjestelmään ovat tulossa työttömyyskassat ja ne uusien työvoimapalvelualueiden ohella ovat täysin riippuvaisia rajapintayhteistyön toimivuudesta KEHA-keskuksen kanssa. Sen sijaan, että KEHA-keskus saisi lainsäädännöllä suojatun mahdollisuuden kieltäytyä esim. määrittelytyöstä, tulisi sen toimintaan varata korvamerkittyjä määrittelytyöresursseja sekä velvoite katselmoida määrääjain työvoimaviranomaisten ja muiden asiakkaiden perustelemat määrittelytarpeet sekä tehdä näistä läpinäkyvä priorisointi. Palta katsoo, että nyt voimassa oleva lainsäädäntö on riittävä KEHA:n yhteistyöstä kieltäytymisen toimivallan osalta sekä tulkintaa, että rajapinnat kuuluvat osaksi valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja ja niiden kehittäminen on tehtävä yhteistyössä resurssien rajoissa työvoimaviranomaisten kanssa, tulisi vahvistaa.

Palta pitää tervetulleena ehdotuksia työvoimapalvelun asiantuntijan harkintavallan lisäämistä työnhakijan palveluprosessissa.

Työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja on nykyisen lain mukaan järjestettävä ilman harkintaa myös sellaisille työnhakijoille, joiden palvelutarve ei tätä edellyttäisi. Tämä on resurssien epätarkoituksenmukaista käyttöä sekä tuottaa palveluprosessiin yli- ja alipalvelua. Ehdotettu muutos, jonka mukaan työnhakijalle, jonka työttömyys on päättymässä kolmen kuukauden kuluessa tai joka on aloittamassa kolmen kuukauden kuluessa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan, ei pääsääntöisesti järjestettäisi työnhakukeskusteluja tai täydentäviä työnhakukeskusteluja, on pelkästään kannatettava.

Tuoreessa työ- ja elinkeinoministeriön TyV:lle tekemässä selvityksessä nousi selkeästi esille, että nykyisen asiakaspalvelumallin toteutuma asiakastapaamisten sekä työhakuvelvoitteiden osalta on jäänyt kolmanneksen arvioitua alemmalle tasolle. Myöskään mallin vaikutuksia työllisyydelle ei voitu osoittaa. TE-toimistojen ja kuntakokeiluiden henkilöstön arvion mukaan nykyinen asiakaspalvelumalli ei mahdollista yksilöllisten palveluiden tarjoamista asiakkaille. Suurin kritiikki henkilöstöltä kohdentui palveluprosessin kaavamaisuuteen ja sen myötä tulevaan byrokratiaan, joka on suoraan pois virkailijoiden työn ytimeä eli asiakkaiden työllistymisen tukemisesta. Samat havainnot nousivat esille jo syksyn 2023 Valtion tarkastusviraston raportissa. Palta katsoo, että nyt lausunnolla oleva hallituksen esitys on tarpeellinen, mutta vasta ensimmäinen tarvittava korjausliike ja työvoimapalvelumallin parantamista muun muassa byrokratiaa poistamalla on jatkettava.

Kunnioittavasti,

Tatu Rauhamäki

Johtaja, elinkeinopolitiikka

Palvelualojen työnantajat Palta Ry

Milka Kortet

Johtava asiantuntija, elinkeinopolitiikka

Palvelualojen työnantajat Palta Ry

b) Näkemyksenne siirtävistä sopimuksista sekä tuki- ja korvauspäätöksistä

(Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta annetun lain muuttamisesta 10 ja 11 §):

-

c) Näkemyksenne valtiolta kuntaan siirtynyttä henkilöstöä koskevaan muutosehdotukseen

(Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta annetun lain muuttamisesta 6 §):

-

d) Näkemyksenne muista järjestämisvastuun siirtoon liittyvistä ehdotuksista:

-

2. Työnhakijan palveluprosessiin ehdotettavat muutokset

Näkemyksenne työnhakijan palveluprosessiin ehdotettavista muutoksista

(Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta 32 §, 33 §, 44 - 47§ ja vastaavat muutokset laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta 2 luvun 6 §, 3 luvun 3 - 6 §):

Palta pitää tervetulleena ehdotuksia työvoimapalvelun asiantuntijan harkintavallan lisäämistä työnhakijan palveluprosessissa.

Työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja on nykyisen lain mukaan järjestettävä ilman harkintaa myös sellaisille työnhakijoille, joiden palvelutarve ei tätä edellyttäisi. Tämä on resurssien epätarkoituksenmukaista käyttöä sekä tuottaa palveluprosessiin yli- ja alipalvelua. Ehdotettu muutos, jonka mukaan työnhakijalle, jonka työttömyys on päättymässä kolmen kuukauden kuluessa tai joka on aloittamassa kolmen kuukauden kuluessa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan, ei pääsääntöisesti järjestettäisi työnhakukeskusteluja tai täydentäviä työnhakukeskusteluja, on pelkästään kannatettava.

Tuoreessa työ- ja elinkeinoministeriön TyV:lle tekemässä selvityksessä nousi selkeästi esille, että nykyisen asiakaspalvelumallin toteutuma asiakastapaamisten sekä työhakuvelvoitteiden osalta on jäänyt kolmanneksen arvioitua alemmalle tasolle. Myöskään mallin vaikutuksia työllisyydelle ei voitu osoittaa. TE-toimistojen ja kuntakokeiluiden henkilöstön arvion mukaan nykyinen asiakaspalvelumalli ei mahdollista yksilöllisten palveluiden tarjoamista asiakkaille. Suurin kritiikki henkilöstöltä kohdentui palveluprosessin kaavamaisuuteen ja sen myötä tulevaan byrokraatiaan, joka on suoraan pois virkailijoiden työn ytimeistä eli asiakkaiden työllistymisen tukemisesta. Samat havainnot nousivat esille jo syksyn 2023 Valtion tarkastusviraston raportissa. Palta katsoo, että nyt lausunnolla oleva hallituksen esitys on tarpeellinen, mutta vasta ensimmäinen tarvittava korjausliike ja työvoimapalvelumallin parantamista muun muassa byrokraatiaa poistamalla on jatkettava.

3. Muut ehdotettavat muutokset

a) Näkemyksenne työttömyysturvalakiin sisältyvistä muutoksista:

-

b) Muut mahdolliset näkemyksenne esitysluonnoksesta:

-

Kortet Milka
Palvelualojen työnantajat Palta ry. - Palta ry, Elinkeinopolitiikka